

Richting een advies aan de MCC over kwetsbare groepen

Tussenproduct: de inventarisatie en
bespreking daarvan in DOC, ACC en
met de verantwoordelijke minister

Opdracht MCC

- De bestrijding van het Covid-19-virus is voor een belangrijk deel gericht op beschermen van kwetsbare groepen in de samenleving.
- Onder kwetsbare groepen worden de groep mensen verstaan die een groter gezondheidsrisico lopen bij dit virus. Het gaat daarbij om ouderen en mensen met een zwakkere gezondheid in algemene zin.
- Tegelijkertijd hebben de maatregelen ter bescherming van deze groep, ook sociaal maatschappelijke gevolgen voor deze groep. Het risico bestaat op vereenzamen/isolement en psychosociale schade en voor sommige groepen verergering van reeds bestaande problematiek
- Het is belangrijk dat deze groep beschermd wordt, maar dat er ook opties worden uitgewerkt zodat deze groep meer perspectief krijgt om te leven met het virus, ook als de maatregelen worden versoepeld, maar deze groep nog steeds extra kwetsbaar is. *Toevoeging VWS: in aanvulling op reeds lopende maatregelen*
- Gewenste einddatum advies: MCC van 24 november

Beslispunten en vragen DOC / ACC over deze **inventarisatie**

Na lezing van toelichtende sheets (zie verder):

1. Akkoord focus op 4 doelgroepen?
2. Akkoord tijdspanne advies: jan-dec 2021?
3. Akkoord met tweedeling advies: noodzaak en mogelijkheden flankerend beleid opties in beeld brengen flankerend beleid opties en quick wins (tbv NCTV)?
4. Akkoord met doorgeleiding naar M.VWS ten behoeve van tussentijds commentaar (onder voorbehoud verwerken opmerkingen van DOC en ACC)?
5. Suggesties en opmerkingen n.a.v. de inventarisatie van onderzoek, wensen en lopend coronabeleid?

Toelichting inventarisatie

Aanpak

1. Verdere uitwerking opdracht door team MLT: afbakening doelgroepen en tijdspanne voor het advies
2. Inventarisatie per doelgroep van wensen/behoefte, uitkomsten onderzoek/publicaties en good practices/beleid
3. **Bespreking in DOC, ACC en M.VWS 10-15 november**
4. Identificeren van beleidsopties *middellange termijn*, inclusief weging en inschatting van de mogelijke gevolgen op criteria maatschappelijk/sociaal, economisch en gezondheid
5. Identificeren van quickwins: *korte termijn*
6. **Bespreking advies in DOC, ACC en MCC 18-24 november**

Doelgroepen en tijdspanne advies

Primaire doelgroepen voor dit advies:

- a. Dak- en thuisloze mensen
- b. Mensen met licht verstandelijke beperking (LVB)
- c. Mensen met GGZ-problematiek / verwarde personen
- d. Kwetsbare ouderen

Hier niet centraal: groepskenmerken die te maken hebben met opleidingsniveau, inkomen, armoede, etniciteit of jeugd.
(aandacht hiervoor eventueel in vervolgoopdracht MLT 3).

Tijdspanne advies middellange termijn:

- Focus op januari - december 2021

Raakvlakken met andere adviezen

- Korte termijn kerst/oud en nieuw:
 - Kwetsbare groepen en eenzaamheid feestdagen/kerst, incl. vensteruurtjes
- Middellange termijn:
 - Jeugd (incl. kwetsbare jeugd en onderwijskansen)
 - Continuïteit (bv creëren nieuwe banen onderkant en zorg/onderwijs/handhaving)
- Lange termijn:
 - Economische en sociale gevolgen na de crisis, inclusief weerbaarheid kwetsbare groepen etc.

Netwerk-analyse 4 doelgroepen

- Rijk: VWS, SZW, OCW, JenV, BZK, NCTV
- Lokale overheden: gemeenten, VNG, Divosa
- Kennis: SCP, Pharos, Movisie, Trimbos, Nivel, Nederlandse Straatdokters Groep, Radboud UMC
- Koepels: Ieder(In), MantelzorgNL, Per Saldo, patiëntenverenigingen, Valente, COMO, MIND, DN ggz, NIP, 113Zelfmoordpreventie, V&VN, NVvP, MeerGGz, LVVP, F-ACT NL, GGD GHOR, seniorenorganisaties, VGN, LFB, ZN
- Zorg: zorgaanbieders, zorgkantoor, CAK, GGZ, wijkverpleging, sociaal wijkteam

Nb. VWS heeft met vertegenwoordigers van deze verschillende doelgroepen zeer regelmatig overleg.

Generieke signalen kwetsbare groepen

1. Wenselijk om de dagelijkse structuur te kunnen blijven behouden, waaronder onderwijs, werk, dagbesteding, bezoek
2. Begrijpelijke en toegankelijke informatie en communicatie over het virus is nodig en nog niet altijd beschikbaar

A. DAK- en THUISLOZE MENSEN

Signalen doelgroep

1. Dakloosheid voorkomen: zorgen dat mensen hun huis niet verliezen, door bijv. mensen nu niet uit huis te zetten
2. In beeld houden dak- en thuisloze mensen / zorgen dat ze niet uit beeld raken
3. Dak- en thuisloze mensen z.s.m. een (eigen) woonplek bieden, zodat het herstel kan beginnen en ook zij zich (makkelijker) aan de maatregelen kunnen houden
4. Opvang: gedurende de coronacrisis het liefst 24-uur per dag en voor alle dak- en thuisloze mensen (ook niet-rechthebbers)

Lopend beleid coronacrisis

1. Voorkomen uithuiszetting: Statement loopt tot januari 2021
2. Richtlijn voor de (corona)opvang van dak- en thuislozen mensen:
 - Opvang: waarborgen 1,5 meter
 - Overdag: plek voor o.a. sanitaire behoeften en warme maaltijd
 - Continue opvang (24 uur) niet uitvoerbaar, maar wel:
 - Bij oproep kabinet om thuis te blijven: extra plekken, ook voor niet-rechthebbenden
 - Temperatuur rond of onder vriespunt: extra plekken, ook voor niet-rechthebbenden
3. Versnelde huisvesting: een enkele gemeente met extra (tijdelijke) huisvesting, zoals Almere

Breder beleid : Implementatie cie Dannenberg / meerjarenagenda beschermd wonen, Actieprogramma Dak- en Thuisloze Jongeren, incl. cie Halsema en brede aanpak van dakloosheid (€ 200 mln)

B. Mensen met Licht Verstandelijke Beperking (LVB)

Signalen doelgroep

1. Begrijpelijke en toegankelijke informatie en communicatie over het virus
 - *Het niet begrijpen kan leiden tot extra angst*
 - Testen
 - Dragen van mondkapjes
 - Nieuwe maatregelen (regionale verschillen maken het niet eenvoudiger)
2. Kunnen behouden van dagelijkse structuur
 - *Genoeg ruimte voor maatwerk*
 - Dagbesteding
 - Werk
 - Bezoek
 - Behandel- en/of ondersteuningscontacten)

Lopend beleid coronacrisis

1. Algemeen:

Uitgebreide analyse geleerde lessen gehandicaptensector eerste golf

2. Begrijpelijke en toegankelijke informatie:

- Toegankelijke en begrijpelijke informatie op steffie: www.corona.steffie.nl en corona-webpagina in eenvoudige taal
- Overleg toegankelijkheid en begrijpelijkheid communicatie met leder(in), VGN en LfB

3. Behoud dagelijkse structuur en ruimte voor maatwerk

- Behoud dagbesteding: ook met aangescherpte maatregelen.
- Mogelijkheid declaratie extra kosten bijv. voor huren grotere ruimte (zie richtlijn)

C. GGZ & Personen met een (psychische) kwetsbaarheid

Signalen doelgroep

1. Zorg dat cliënten niet uit beeld raken (kan door angst en/of maatregelen) en dat de begeleiding zoveel mogelijk doorloopt

- Een groep cliënten is 'buiten beeld' geraakt voor hulpverlening

2. Meewegen impact van (verscherpte) maatregelen op psychisch welzijn

- De impact is groot of vaak onduidelijkheid voor ondersteuning en zorg.
- Belang van doorgang van deze taken, zoals dagbesteding en besloten aanbod in buurthuizen.

3. Ruimte voor maatwerk

- Principe van shared decision making: met cliënt en naastbetrokkenen
- Ruimte medewerkers en uitvoerende teams om maatwerk te leveren

4. Bezoek

- Bezoek moet mogelijk blijven
- Alternatieve mogelijkheden voor bezoek en persoonlijk contact

Lopend beleid coronacrisis

Insteek vanuit VWS zit met name op de mentale gezondheid/fitheid van de hele samenleving. Uit een recente peiling door MIND blijkt dat de ggz-patienten behoorlijke veerkracht hebben en weerbaarder zijn dan eerder verwacht.

1. Online zelfhulp

- Veel websites en modules voor 'zelfhulp'.
- Richtlijn Corona & GGZ (<https://akwaggz.nl/richtlijn-ggz-en-corona-versie-8/>)
- Steunpunt coronazorgen (Informatie en Verwijscentrum mentale gezondheid)
- In voorbereiding: Coronaplein.nl (inzicht in interventies somatisch en mentaal)
- Mentale gezondheid/doelgroepen worden meegenomen in publiekscampagne
- Er is een uitgebreid onderzoeksprogramma via ZonMW ingezet: uitkomsten onderzoeken worden meegenomen/vertaald in de campagnes/IVC

3. Bevorderen steun uit directe omgeving

- Campagne 'Aandacht voor elkaar' voor samenleving breed
- (Digitaal) lotgenotencontact en inzet van ervaringsdeskundigen (MIND).

4. Aanbod ontspanning

- Creatieve, sportieve en ontspannende activiteiten.

D. KWETSBARE OUDEREN

Signalen doelgroep

1. Zorgen over selectie aan de poort bij IC wegnemen: bij overbelasting van ic-capaciteit mogelijke leeftijdsdiscriminatie. Eerder heeft minister al aangegeven dat leeftijd geen criteria zal zijn.
2. Zorgen over toenemende eenzaamheid specifiek t.a.v. feestdagen
3. Behoefte aan meer regie op digitale alternatieven voor contact (onduidelijk of dit voor iedereen toegankelijk is)
4. Aandacht voor levensstijl in coronatijd bijv. gezond eten en voldoende beweging.

Lopend beleid coronacrisis

- Dagbesteding is nog steeds mogelijk, ook met aangescherpte maatregelen. Ook mogelijkheid voor declaratie extra kosten, zie richtlijn dagopvang en dagbesteding
- Website waar vragen van mensen met een hoger risico (o.a. 70+) worden beantwoord:
<https://www.vilans.nl/leven-in-coronatijd> (vragen worden geïnventariseerd via cliënten- en seniorenorganisaties);
- Overzicht van mogelijkheden om contact te houden op afstand:
<https://www.eentegeneenzaamheid.nl/campagne/houd-afstand-maar-houd-contact/>
- Overzicht van informatie lijnen voor een vraag of een luisterend oor bijv. de luisterlijn, ANBO, KBO-PCOB, mantelzorglijn;

Bijlage 1. Onderzoek / informatie

Uitkomsten SCP-onderzoek

Behoud dagelijkse structuur en maatwerk

- Veel cliënten baat bij continuïteit in dagelijkse routines en contact met andere mensen, waaronder behandelaren en mantelzorgers. Onvoldoende zorg of begeleiding: verslechtering gezondheid en eenzaamheid
- Face to face contact niet in alle gevallen vervangen door (video)bellens of e-health modules op het internet. Maatwerk is belangrijk (SCP 2020).
- Aanbod: voldoende (fysieke) behandelplekken, spreekkamers, dagopvanglocaties en instellingszorg die aan de RIVM richtlijnen kunnen voldoen.
- Ontwikkel realistische plannen samen met zorgaanbieders die uitgaan van de verwachte stijging in hulpbehoefte in de komende paar jaar.

Informatie en deskundigheidsbevordering hulpverleners

- Informatie voor hulpverleners en plekken waar ervaringen en best practices kunnen worden uitgewisseld.
- Zorg dat (digitale) informatiebronnen actueel blijven en ga na in hoeverre zulke steunpunten voldoende tegemoet komen aan behoeften in de praktijk.

Dagbesteding en (aangepast) werk

- Ook het (zoveel mogelijk) toegankelijk houden van dagbesteding en (aangepast) werk zijn essentieel om terugval bij sommige cliënten te voorkomen. Bevorderen van samenwerking tussen sociaal domein, zorg én werkgevers om initiatieven hiervoor op peil te brengen én te houden kan daarbij behulpzaam zijn.
- Creatieve oplossingen voor vervoer
- Tijdelijk gebruik grotere, onbenutte ruimten voor dagbesteding (bv theater, horeca).

Vervolg Onderzoek / informatie

Rapportage 2e coronagolf (IederIn, 2020) en Coronakompas Zorg (SCP, 2020):

- Eenzaamheidsgevoelens en psychische klachten en/of stress nemen toe
- Zorg en therapie is voor een deel van de mensen nog niet helemaal of helemaal niet hervat
- Dit kan op langere termijn grote gevolgen hebben.
- Social impact of physical distancing on vulnerable populations during COVID-19
- Sociale impact van physical distancing op kwetsbare populaties en welke steun kwetsbare groepen hierbij nodig hebben.
- Het COFIT-20 project: lichamelijke activiteit middels online livestream groepslessen voor mensen met een ernstige psychische aandoening tijdens COVID-19
- Het detecteren van (corona-gerelateerde) problemen bij de hulpvragers van 113
Zelfmoordpreventie vóór en ná de uitbraak van de coronapandemie in Nederland middels state-of-the-art Natural Language Processing (NLP)

Vervolg Onderzoek / informatie

- De Nederlandse Straatdoktersgroep en Radboud UMC doen sinds maart 2020 onderzoek naar besmettingen onder dakloze mensen en verloop van de ziekte. Tot eind 2021.
- LOTC Maandbeeld kwetsbare groepen: maandelijks beeld meldingen verschillende groepen kwetsbare personen.
- Gedragsunit RIVM
- Onderzoek MIND naar effecten corona-maatregelen op kwetsbare personen
- Onderzoek naar veerkracht bij kwetsbare personen door MIND
- Maandelijks inventarisatie Nza over continuïteit van zorg.